

సోమవారం, 23 మే 2016

vividha@andhrajayothy.com

ఆంధ్రజ్యోతి సాహిత్య వేదిక

రాళ్ళ వర్షం

ఇక్కడేం లేవ్, రాళ్ళు తప్ప

రక్తం మరిగిన రాళ్ళు చేసే గాయాలు తప్ప

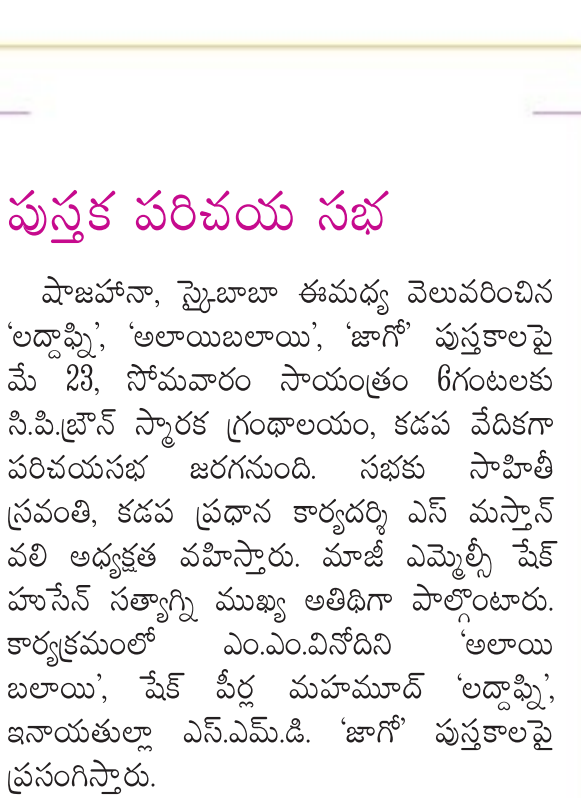
బండబారిన రాళ్ళు వినీరే వికటాట్టహాసాలు
పునాదిరాళ్ళు కూర్చేసిన గృహాల అవశేషాలు.
కంకరరాళ్ళ కరాళ స్పృహల్లో కమిలిన దోహాలు తప్ప.

వడివడిగా దూసుకొచ్చే వడిసెల రాళ్ళు, ఏ సంగీతమూ కరిగించలేని సమాదిరాళ్ళు
ప్రాణాలను హరించే పాకుడురాళ్ళు

ఇప్పుడిక్కడేం లేవ్, రాళ్ళు తప్ప
రాళ్ళలాంటి మనుషులు తప్ప
మనుషుల్లా కనిపించే రాళ్ళ సముదాయం తప్ప.

■ **మోహన్ రుషి**

- **సాహితీ ప్రవంతి, కడప**

సోమనాథ కళాపీఠం పురస్కారం

మహాకవి పాలకురికి సోమనాథుని జన్మ స్థలమైన వరంగల్ జిల్లా పాలకుర్తిలో 'సోమనాథ కళాపీఠం' 2016 సంవత్సరానికి గాను ధైర్యాధ్రిక పురస్కారాలకు సాహితీవేత్తలు నుండి ప్రతిపాద నలను ఆహ్వానిస్తున్నది. పాలకురికి సోమనాథుని జీవిత సాహిత్యాలపై గణనియమైన పరిశోధన చేసినవారు 'సోమనాథ సాహిత్య పురస్కారం', సోమనాథుని సామాజిక భావజాలాన్ని ప్రధానంగా తీసుకొని కృషి చేసినవారు 'సోమనాథ సామాజిక శోధన పురస్కారం', తెలుగు భాషా సాహిత్యాలకు ప్రశంసనీయమైన ప్రధానాలు చేసిన వారు 'పండిత్య రాజయ్యశాస్త్రి స్మారక సృష్టంద భాషా సేవ పురస్కారం' సాహిత్య రసాస్వాదనకు ప్రచారానికి కృషి చేస్తున్న సాహితీ వేత్తలు 'వి.పలపతిరావు ప్రోత్సాహక సాహిత్య పురస్కారం' కొరకు ప్రతిపాదనలు మే 31 లోగా 'దా.దాసోలు సత్యనారాయణ, గౌరవ అధ్యక్షుడు, సోమనాథ కళాపీఠం, పాలకుర్తి-506146, వరంగల్ జిల్లా, తెలంగాణ, పో.సె: 9440169311' అనే విలాసానికి పంపాల్సిందిగా మనవి.

- **వీరమనేని వెంకటేశ్వర్ రావు**

సురవరం వ్యాసాల్ని ఎట్రూచూడాల్ని? వ్యాస ప్రక్రియ రీత్యా ఆయన వాడిని ఎట్రూ నిర్వహించాడనే చూడాల్సి! ఇది చాలా ప్రాథమిక పరిశీలన. దశా జ్ఞాలు పత్రికా సంపాదకుడిగా పనిచేసిన అంత పెద్ద రచయితకు వ్యాస నిర్వహణ మంచినిశ్చ ప్రాయం. సాధారణంగా పత్రికారచయితలు వ్యాసాల్ని ఆకడమిక్‌గా రాయరు. కాని సురవరం ఏ విషయాన్ని తీసుకున్నా లేతుల్లోకి వెళ్ళరు. కూలంకషంగా వివరిస్తారు, విశ్లేషిస్తారు, వ్యాఖ్యానిస్తారు. ఉదాహరణకు చరిత్ర అనే అంశాన్ని తీసు కుంటే చరిత్ర అంటే ఏమిటి, ప్రపంచంలో చరిత్ర రచన ఎప్పుటి నుండి మొదల య్యింది, ఎలాంటి చరిత్రలు వచ్చినవి, వాటిలో శ్రేష్టమైనదేమిటి, భారత దేశంలో ఎప్పుడు మొదలయింది... ఇలా ఉంటుంది. జనరంజకంగా ఉండొద్దనరు. కాని సత్యనిష్ఠ ముఖ్యమంటారు "జీవిత చరిత్ర డ్రాయు రచయిత తన సొంత సైత్యాన్ని గ్రంథంలో నింపిన అది మదనశామరాజు కథలాగా మారిపోవచ్చును. సత్యమునే చెప్పవలెను. చక్కగానే చెప్పవలెను." (సు.వ్యా-1 పే105).

మరి విషయ విభజన దృష్ట్యా చూడాలా? ఇది కూడా ఆయనను పూర్తిగా పట్టి య్యదు. సంఖ్య రీత్యా చూస్తే దశాజ్ఞాలపాటు మెయ్యికి పైగా వ్యాసాలు రాసిండు. ఇన్ని వ్యాసాలు రాయడం మానవమాత్రుడికి సాధ్యమయ్యే పని కాదు అనిపిస్తుంది.

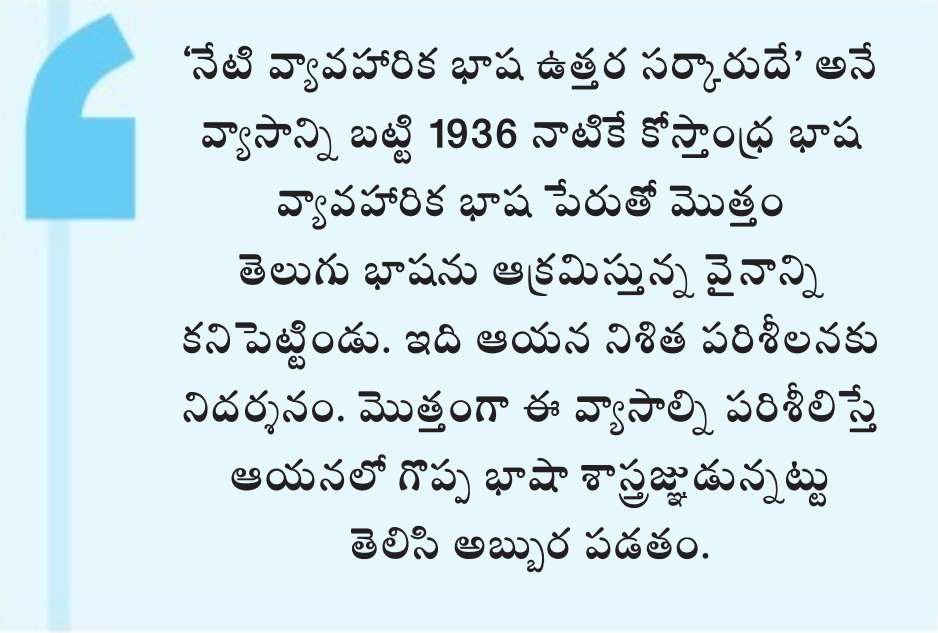

అందుకే ఆయనను అసాధారణ వ్యక్తి అనేది. ఇంతవరకు ఆయన వ్యాసాలు నాలుగు సంపుటలుగా వచ్చినవి. 1988లో రెండు సంపుటలు, 2010లో రెండు సంపుటలు వెలువడ్డాయి. చీటిలోనిది కాక ఇంకా పుస్తక రూపంలో రానివి వివిధ పత్రికల్లో అచ్చయినవి సైన్స్ పేర్కొన్నట్లు మెయ్యికి పైగా ఉన్నాయి. నా ఈ వ్యాసంలో భాషా సాహిత్యాల గురించి ఆయన రాసిన వ్యాసాలనే పరిశీలనకు తీసుకున్నా.

విషయం దృష్ట్యా చూస్తే ఆయనది అపారమైన జ్ఞానం. ఆయన రాయని విషయం లేదు. మహాభారతం ఎలాంటిదో ఆయన వ్యాసభారతం అలాంటిది. కేవలం భాషా సాహిత్యాల గురించే ఆయన అనేక వ్యాసాలు రాసిండు. ఈ విషయ విభజన పరిశీ లన ద్వారా ఆయన అపారమైన విషయ పరిజ్ఞానాన్ని, విశ్లేషణాశక్తిని, విమర్శనా నైపుణ్యాన్ని అవగాహనా ప్రజ్ఞను తెలుసుకోవచ్చు. ఒక్కొక్క అంశాన్ని పరిశీలిద్దాం.

భాష మీద 13కు పైగా రాసిన వ్యాసాలు ఆయనకు భాషపై పట్టును తెలుపుతవి. భాషాశాస్త్రం మీద ఆయన ఆధునిక, శాస్త్రీయ దృక్పథాల్ని తెలియజేస్తవి. మొన్న మొన్నటిదాకా సకల భాషలకు జనని సంస్కృతంబు అని గుడ్డిగా వాదిస్తూ వచ్చింద్రు ఎందరో పండితులు. 1970లలో బద్రిరాజు: కృష్ణమూర్తి 'తెలుగు భాషా చరిత్ర' రాసేంత వరకు తెలుగు డ్రావిడ భాష అనేది స్థిరపడలేదు. కాని సురవరం 1946 నాటికే తెలుగు డ్రావిడ భాషా కుటుంబానికి చెందినదన్నాడు. "ప్రాకృత భాషలలోను వాటి సంతానములోను డ్రావిడ భాషలు చేరలేదు. డ్రావిడ భాషలన్నియు ఒక కుటుంబము నకు చేరినవని సంఖ్యా వాచకములందు సర్వనామములందు జంతువుల పేరులందు బంధువుల నామములందు కల సామ్యముల వల్ల నిరూపించవచ్చును" ఆయనెంత అవేదేబ్బగా ఉన్నాడో ఈ మాటలు తెలుపుతున్నవి. వ్యవహారక భాషపట్ల గల అనుకూ లతను, తెలుగు శబ్దాల పట్ల అవగాహనను, తెలుగు లిపిని సరళతరం చేయాలనే తపనని తెలుపుతవి. తెలుగు భాషతో ఆధాన ప్రధాన సంబంధాలు గల పార్థి, ఉర్దూ, సంస్కృతం, ఇంగ్లీషు భాషల మీద సురవరానికి గల పట్టును కూడా తెలుపుతవి. "నేటి వ్యావహారిక భాష ఉత్తర సర్కారుదే" అనే వ్యాసాన్ని బట్టి 1936 నాటికే కోస్తాంధ్ర భాష వ్యావహారిక భాష పేరుతో మొత్తం తెలుగు భాషను ఆక్రమిస్తున్న వైసాన్ని కని పెట్టిండు. ఇది ఆయన నిశిత పరిశీలనకు నిదర్శనం. మొత్తంగా ఈ వ్యాసాల్ని పరిశీ లిస్తే ఆయనలో గొప్ప భాషా శాస్త్రజ్ఞుడున్నట్లు తెలిసి అబ్బుర పడతం. అప్పటికి భాషాశాస్త్రం (లింగ్వెస్టిక్స్) ఒక శాఖగా ఏర్పడలేదు. వ్యాకరణంలో భాగంగానే ఉంది. దశాజ్ఞాల తర్వాత గాని అది జరగలేదు. అలాంటి స్థితిలో ఒక లింగ్వెస్ట్ లాగా రాయడం అసాధారణం, దట్టితే సురవరం.

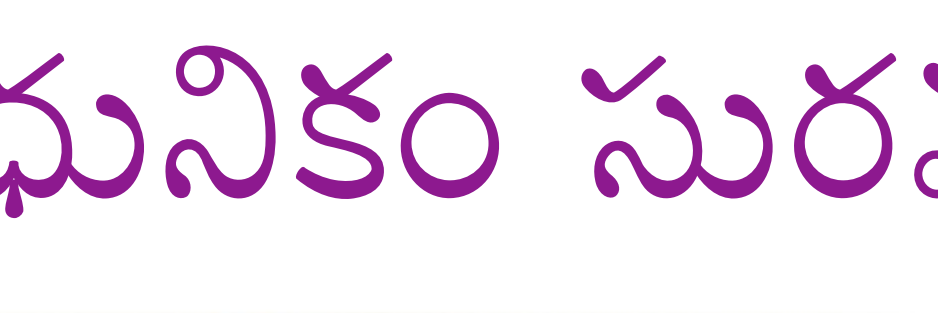
సురవరం గారికి జానపద సాహిత్యం మీద కూడా ఎనలేని అభిమానం. ఆ సాహి త్యానికి అప్పటికి ఈ పేరు స్థిరపడలేదు కాబట్టి ఆయన బాల వాఙ్మయం, గేయ వాఙ్మయం, పల్లె పదాలు, పల్లె పాటలు, తండాన కథలు అనే శీర్షికలతో వ్యాసాలు రాసిండు. తెలుగు సాహిత్యంలో జానపద సాహిత్యం ఒక శాఖగా ఏర్పడని కాలంలో ఈ వ్యాసాలు రాయడం ఒక అద్భుతం. బీరామరాజుగారు పరిశోధన చేసిన తర్వాత గాని అది ఒక శాఖగా ఏర్పడలేదు. రామరాజుగార్ని ఆ వైపు మళ్ళించింది సురవరమే. రామరాజు గారి నిర్ధాంత గ్రంథానికి ఈ వ్యాసాలు ఒక బీజ రూపం. సురవరం జానపద సాహిత్య దృష్టికోణం నుండి, లేదా దేశ సాహిత్య దృష్టికోణం నుండి ప్రబంధ యుగ, ప్రబంధ యుగానంతర సాహిత్యాన్ని చీల్చి చెండాడిండు. "విజయనగర

ఈ హింసాత్మక ప్రపంచంలో మనిషి హుర్తి సాధుజీవితం గడపటం సాధ్యమేనా? ఎవరైనా ఆ ఆదర్శాన్ని సాధించాలని ప్రయత్నిస్తే ఏమవుతుంది? ఈ ఏడాది మేన్ బుకర్ ఇంటర్నేషనల్ అవార్డు పొందిన తన 'ద వెజిటేరియన్' నవల ఈ ప్రశ్నల పరితమేనంటారు దక్షిణ కొరియా రచయిత హాన్ కాంగ్. ఆమె మే16న లండన్‌లో ఈ అవార్డును స్వీకరించారు. గతంలో ఫిలిప్‌రాట్, అలీస్‌మన్రో, చినువాఅబెబె వంటి రచయితలు ఈ అవార్డును అందుకొన్నారు. అయితే ఇప్పటిదాకా రచయితల మొత్తం వ్యాసంగాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకొని ఇచ్చే ఈ బహుమతిని ఇకపై ఒక్కో పుస్తకానికి మాత్రమే ఇవ్వాలని నిర్ణయించారు. హాన్ కాంగ్ తన నవల గురించి మాట్లాడుతూ 1980లో తన తొమ్మిదేళ్ళ వయసులో చూసిన గ్యాంగ్స్ తిరుగుబాటు ప్రభావం ఈ నవలపై ఉందిని తెలిపారు. అప్పట్లో దక్షిణ కొరియా ప్రజలు సైనిక పాలనకు వ్యతిరేకంగా చేసిన తిరుగుబాటు హింసాత్మకంగా మారింది. ఆ సందర్భంలో మనుషుల్లో హింస, కరుణలు ఏదే అవధుల్ని చేరలేదు? ఆమె స్వయంగా చూశారు. "నేవేవే పట్టల మీద పడ్డ పిల్లాడ్ని రక్షించటానికి ముందూ వెనకా ఆలోచించకుండా దూతేదీ మనుషులే. కాన్‌సెన్ట్రేషన్ క్యాంపుల్లాంటి దురాకృతాలకు పాల్పడేదీ మనుషులే. మనిషితనం అనేది ధైవత్వం నుంచి క్రూరత్వం దాకా పొటేవ విస్తారం" అని ఆమె అంటారు. 'ద వెజిటేరియన్' నిజానికి 160 పేజీల చిన్న నవలిక. 'యెంతే తప్ప ఇందులో కాళాధర సంవేదికాల్లాంటివేం ఉండవు. ఇది యియోంగ్-హై అనే గృహిణి కథ. అయితే కథ ఆమె వైపు నుంచి నడవదు. ముట్టా పొత్తల

రాజులు, రెడ్డి రాజులు దేశ కవితను అణగదొక్కినాడు" అన్నాడు. దేశకవితను, జాన పద సాహిత్యాన్ని ఆకాశనిత్యడంలో సురవరం ప్రజాస్వామిక దృక్పథమనే అధునిక దృక్పథాన్ని అనుసరించిండు. ప్రబంధాలు, అనంతర సాహిత్యం పండితపరం కాగా, దేశ ప్రజలవరం అనే ప్రజాస్వామిక దృక్పథం ఆయనది. దానిలో భాగంగానే అప్పక విని (తెలంగాణవాడిగా క్రైస్తవు చేస్తూనే) చీల్చిచెండాడిండు.

తెలుగు సాహిత్య చరిత్రకు సంబంధించి సురవరం దాదాపు 40 వ్యాసాలు రాసిండు. సామాజిక కార్యకర్తగా, అనేక సంపాల అధ్యక్షుడుగా, రాజకీయ కార్యకర్తగా, ఆంధ్రమహాసభ ఉద్యమశీలిగా, మరీ ముఖ్యంగా గోల్కొండ పత్రికా సంపాదకుడిగా క్షణం తీరిక లేని కార్యక్రమాలనే మునిగితేలుతూ ఇన్ని సాహిత్య వ్యాసాలు—అన్ని సమగ్రం అనదగ్గవి—రాయడం అశ్చర్యాన్ని కలగజేస్తుంది. అనేక వేతులున్న అవతారపురుషుల్లో తలపింపవేస్తుంది. ఆయన సమకాలికుల్లో అన్ని రంగాలలో ఇంత సమగ్రంగా రాసిన వారు తెలంగాణలోనే కాదు, తెలుగు సాహిత్య రంగంలోనే ఇంకెవరూ ఉన్నట్లు తెలియదు. ఈయనలో పొల్పదగినవాడు, ఈయన కంటే ముందు వాడైన ఒక్క కందుకూరి వీరేశలింగం మాత్రమే. ఆమటాకొస్తే కందుకూరి, గిడుగు, గురజాడ, త్రిపురనేనిల సమాహారం సురవరం. తెలుగు సాహిత్యంలో ఆ నలుగురికే

దక్షి్న గౌరవం సురవరం ఒక్కడికే తెలంగాణలో, అదే స్థాయిలో తెలుగు సాహి త్యంలో ద్వారాై అని కోరుకోవడం అనుచితం కాదు.

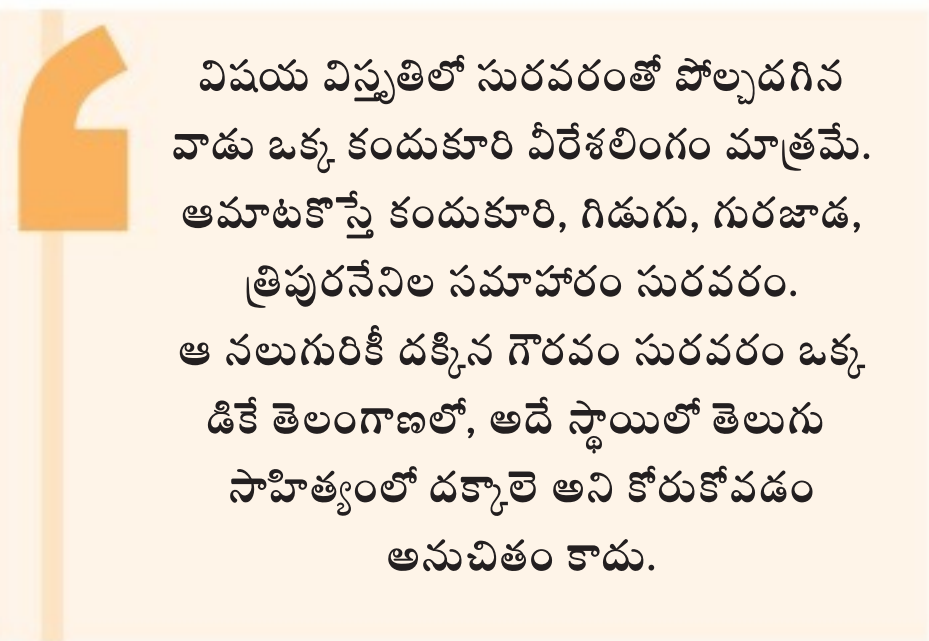
సురవరం సాహిత్య వ్యాసాల గూలంగా మూడురకాలుగా విభజించవచ్చు. 1. సాహిత్య చరిత్ర సంబంధ వ్యాసాలు (కేవల గురించిన వ్యాసాలు కూడా ఇందులో భాగంగానే చూడాలి) 2. విమర్శనాత్మక వ్యాసాలు ౩. పరిశోధనాత్మక వ్యాసాలు. ఈ అన్ని వ్యాసాలకు ఉపోద్ఘాతం అన్నట్లుగా కళల గురించి, ముఖ్యంగా సాహిత్యం గురించి సురవరం దృక్పథాన్ని తెలిపే వ్యాసం: 'లలితకళలు - మానవజీవితం'. "మానవ కళ్యాణమునకుపకరించు రసానుభూతిగల రసవత్తర విషయముల ని్నియు కళలని స్ఫూలముగా చెప్పవచ్చును" అని కళను నిర్వచిస్తూ కళకు మూడు లక్షణాలు ఉంటాయని చెప్పిండు. అవి 1. రసానుభూతి 2. మానవ కళ్యాణం ౩. సార్వజని నత. ఈ లక్షణాలు కళ గురించి చెప్పినా కవిత్వానికి, మొత్తం సాహిత్యానికి వర్తించేవే. రసానుభూతి అనే లక్షణం విషయంలో అందరు అలంకారికుల, విమర్శకుల దృష్టే సురవరంది కూడా సార్వజనినత, మానవ కళ్యాణం అనే లక్షణాల విషయంలో ఆయ నది ఖిన్నమైన దృక్పథం. ఆ లక్షణాల్ని ఆయన ప్రజాస్వామిక దృక్పథం నుంచి చెప్పిండు. ఆ దృక్పథం ఆయన రాసిన ఈ కింది మాటల వల్ల తెలుస్తుంది. "నూత్రకాలం హిందూమతం యొక్క క్షిణభేద. ఈ కాలముందే శూద్రులను, స్త్రీలను అస్పృశ్యులను కలినముగ, నన్యాయముగ భాష మొదటిదిరి" (సురవరం వ్యాసాలు-2) "మనుషు వ్రీ విషయంలో చాలా ఆశ్చర్యం చేసినాడు" (సురవరం వ్యాసాలు-2) "దేశికతే నణగదొక్కరి" దీనివల్ల "జనసామాన్య సముద్రణానికి సులభమార్గము అలవడుతుంది" (సురవరం వ్యాసాలు-1)

ఈ దృక్పథాన్ని మనసులో పెట్టుకొని సాహిత్య చరిత్రకు సంబంధించిన ఆయన వ్యాసాలను పరిశీలిద్దాం. సున్నెపోడుడు, గోనబుద్ధారెడ్డి 'ధ్వజదామాయణం', గౌరన 'హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానం', కేతన 'దశకుమార చరిత్రమ', తెనాలి రామకృష్ణుడు, అప్ప కవి, చేమకూర వేంకటకవి, అనర్ధరామవకర్త ఇత్యాది కవుల, కావాల విశిష్టత, స్థానం, ప్రధానం (కంటిబిట్టావస్) గురించి వర్ణించిన వ్యాసాలతోపాటు 'కుటుబోహిల అంధ్రభాషాపోషణ' అనే వ్యాసం, ఆ నిర్దిష్ట కాలానికి చెందిన సాహిత్య చరిత్రను

ధృక్కోణంలోంచి నడుస్తుంది. మూడు భాగాల నవలలో మొదటి భాగాన్ని ఆమె భర్త నేరీట్ చేస్తాడు. ఒక రక్తబీభత్సమైన పీడకల అనంతరం యియోంగ్-హై ఇక మాంసాహారం తిననంటుంది. ప్రిజ్‌లో మాంస పదార్థాల్ని బైటపడేస్తుంది. చివరకు లెదరేమాన్ కూడా ముట్టనంటుంది. భర్త ఈ నిర్ణయానికి కలవరపడతాడు. ఉద్యోగ జీవితమే ముఖ్యంగా బతికే అతను కేవలం రోజువారీ సొకర్పం కోసం పెళ్ళి చేసుకొంటాడు. ఎప్పుడూ అంచనాకి అందే మనిషిన్న కారణంతో ఆమెను ఎంచుకొంటాడు. కానీ ఆమె ప్రవర్తనలో మార్పు అతనికి గాభరా కలిగిస్తుంది. చివరకు మాంసం మానవ వస్తువాదన్న కారణంతో అతని దగ్గరకు కూడా చేరడు. యియోంగ్-హై నిశ్చలవిష్టమం ఆమెను క్రూరమైన పర్వలకు లక్ష్యంగా మార్చివే చెస్తుంది. ఆమె కుటుంబమంతా తరలివచ్చి బలవంతంగా నోట్లో బుద్ధునిగా కట్కీ ప్రయత్నం చేస్తారు. వారు ఆమె అంతరంగాన్ని బయటపెట్టించాలని చూసే కొద్దీ ఆమె మురిత లోపలకు మొడుచుకుపోతారు. ముట్టా బంధునిక గ్రహంగా పోగుసబారి రాలిపోతుంటాయి. నవల రెండో భాగం ఆమె బావ (అక్క భర్త) వైపు నుంచి సాగుతుంది. ఆమె దేహాపై సేలంపూపు లాంటి పుట్టుమచ్చపై అతను అడ్వైజన్ పించుకుంటాడు. మూడో భాగం యియోంగ్-హైను మొంటిలో హాస్పిటల్‌లో చేర్చిన ఆమె అక్క దృక్కోణంలోంచి

మనుషులు చెప్పలేనివి పర్వతం చెబుతుంది అక్కడ మనిషి మనిషవుతాడు

విషయ విస్తృతిలో సురవరంతో పొల్పదగిన వాడు ఒక్క కందుకూరి వీరేశలింగం మాత్రమే. ఆమటాకొస్తే కందుకూరి, గిడుగు, గురజాడ, త్రిపురనేనిల సమాహారం సురవరం. తెలుగు సాహిత్య రంగంలోనే ఇంకెవరూ ఉన్నట్లు తెలియదు. ఈయన కంటే ముందు వాడైన ఒక్క కందుకూరి వీరేశలింగం మాత్రమే. ఆమటాకొస్తే కందుకూరి, గిడుగు, గురజాడ, త్రిపురనేనిల సమాహారం సురవరం. తెలుగు సాహిత్యంలో ఆ నలుగురికే

స్ఫుశించిన వ్యాసం. 'ఆంధ్రవాఙ్మయ చరిత్ర' మొత్తం దాదాపు రెండు వేల సంవత్సరాల తెలుగుభాష మూలాల్ని, తెలుగు సాహిత్య చరిత్రకు విహంగ వీక్షణం చేసిన వ్యాసం. సాహిత్య చరిత్రకారులందరి మాదిరిగానే యుగవిభజన చేసి ఆయా కాలాల్లోని ముఖ్యమైన పరిణామాలను ఆయన పరమార్థించిండు. అయితే ఆయన ప్రత్యేకత ఇందులో రెండు రకాలుగా కన్పిస్తుంది. ఒకటి గోల్కొండకవులు' అనే ప్రత్యేక శీర్షికతో తెలంగాణ కవుల్ని గురించి పరామర్శించడం, ఇక్కడ ఆయన తెలంగాణ కవుల గురించి ప్రత్యేకించి రాయడానికి గానీ, ఖండవల్లి లక్ష్మీరంజనం 'ఆంధ్ర వాఙ్మయ సంగ్ర హం'లో తెలంగాణ కవుల శీర్షిక పెట్టి రాయడానికి గానీ గోలకొండ కవుల సంచిక రావటమే కారణం. ఇందులో తెలంగాణ కవులైన సారంగ తమ్మయ్య, అద్దకి గంగాధ రుడు, కందుకూరి రుద్రకవి, పరిగొండ ధర్మన్న, అప్పకవి, పోన్నగురితే తెలగన్న, మల్లా రెడ్డి, ఎలకూచి బాలనరస్మతి మొదలగు కవుల విశిష్టతను తెలియదు. రెండోది అంగ్లే యుల ద్వారా వచ్చిన ఆధునికతను ఆహ్వానించడం. అది ఈ మాటల్లో కన్పిస్తుంది:

"ఒక వేయి యేండ్ల నుండి మనను డ్రాసిన పురాణాలనే డ్రాస్తూ వర్ణించిన శృంగా రాస్తే మళ్ళీ మళ్ళీ వర్ణిస్తూ డ్రాసిన పద్యాలనే డ్రాస్తూ ఉండినవారము. మనలో గొప్ప మార్పును ఇంగ్లీషు వాఙ్మయము కలిగించెను. ఇంగ్లీషు విద్య దేశములందు వ్యాపించిన కొంది మనలో మార్పు కలిగెను. తత్ఫలితముగా వచనములు, నవలలు, నాటకాలు, సైన్సులు, చరిత్రలు, భూగోళము, చిన్మకథలు, ఖండ కావ్యాలు, గేయములు, కొత్త వర్గ నలు, సూత్రవిధ విమర్శలు, వ్యాసములు, ఏకాంకికలు, హాస్యరచనలు, పరిశోధనలు, శాసనములు, భాషా శాస్త్రము, వివిధ పత్రికలు, పరభాషా సారస్వతముల భాషాంత రీకరణములు కచ్చులు తెచ్చులుగా మనలో బయటపడెను... ఈ కారణాల వేత మన వారి వేయేండ్ల కృషి ఒకయెత్తు. 1859 నుండి నేటి వరకు జరిగిన ఈ నూరేండ్ల కృషి ఒక ఎత్తు" సాహిత్యంలో ఆధునికతను ఇంత సాదరంగా ఆహ్వానించిన వారు తెలంగా ణలో ఆయన సమకాలికులలో మరొకరు లేరనవచ్చు.

సురవరం వ్యాసాలలో కేవల పరిశోధనాత్మక వ్యాసాలు ముఖ్యంగా మూడు. అందులో 'తెలుగు వాఙ్మయంలో హాస్యరసం' ఒకటి. పురాణాలు మొదలుకొని శతకాల దాక, చాటువులు మొదలుకొని ఆధునిక రచనల దాకా ఎక్కడెక్కడ హాస్యం చిలుకరిం చిందో వెతికివెతికి చూపించిండు. అయినా తెలుగు సాహిత్యంలో హాస్యరసం ఇంకా ప్రారంభ దశలోనే ఉన్నదని అనవచ్చుస్తే వ్యక్తం చేసిండు. ఇంకొక రెండు వ్యాసాలు అముద్రిత తాళపత్రగ్రంథాల గురించి.

అలాగే, ఒక్క మెతుకు చాలు అన్నట్లుగా ప్రతాపరెడ్డిగారి విమర్శనా విశ్లేషణా శక్తిని రుచిపరుచడానికి ఆయన విమర్శనాత్మక వ్యాసాల్లో 'గాదాసప్తశతి' ఒక్కటి చాలు. మరొక్క మెతుకు 'సవ్యాంధ్ర సాహిత్య వీధులు' మీద రాసిన సమీక్షావ్యాసం (1942). ఆయన ఆధునిక సాహిత్య పరిజ్ఞానానికి, తెలంగాణ అభిమానానికి ఇది నిదర్శనం. కోస్తాంధ్ర సాహిత్య చరిత్రనే మొత్తం తెలుగు సాహిత్య చరిత్రగా చిరామణి చేసిన మొదటి గ్రంథం 'సవ్యాంధ్ర సాహిత్య వీధులు'. దీనిలో రాయలసీమ, తెలంగాణ, ఉత్త రాంధ్ర ఎట్రూ విస్తరణకు గురయ్యాయో సోదామారణంగా చెప్పి ఈ గ్రంథాన్ని చీల్చి చెండాడిండు. ఆయన వెలిగించిన కాగడాలు అందుకొని ముందుకు సాగిన విమర్శకు డెవరూ తెలంగాణ మలిదశ ఉద్యమం వరకు కంసు కాగడా వేసి వెతికినా కనబడదు. అందుకే అప్పటిదాకా కోస్తాంధ్ర చరిత్ర మొత్తం తెలుగువారి చరిత్రగా సమోదయ్యింది.

1942లోనే సురవరం ఈ వ్యాసం స్థానిక (తెలంగాణ, రాయలసీమ, ఉత్తరాంధ్ర) సాహిత్య విస్తరణ గురించి ఎలుగిట్టితే, ఇలాంటి స్వరం 2000 తర్వాత గానీ విన్పించ లేదు. ఆరు దశాబ్దాలు అధ్యాప్నగా సహృద్దర్శి నిర్ధంతాలు గానీ, history from below నిర్ధంతాలు గానీ లేని కాలంలో స్థానిక విస్తరణను పోతే చీల్చి చెండాడిన క్రాంతదర్శి సురవరం. ఇలా ఎన్నో వ్యాసాలను బట్టి తన సమకాలికుల్లో మేటి అనిపి పంతుకున్న వైతాళికుడు.

జీవీవల ఎవరిని ఇడితే వారిని తెలంగాణ వైతాళికులుగా ఆకాశానికి ఎత్తుతు స్తురు. "వైతాళికులు" అనే శబ్దానికున్న సమున్నత అర్థాన్ని ఆవహాస్యం చేస్తున్నారు. వైతాళికుడు అనే మాటకు అసలైన అర్థం సురవరం ప్రతాపరెడ్డి. ఆయనను ఆస్థాయిలో నిలపాల్సిన భాష్యత 'ఆయన పేరును విశ్వవిధ్యాలయానికి పెట్టడం, ఆయన జయంతిని కందుకూరి, గురజాడ, గిడుగు స్థాయిల్లో నిర్వహించడం) ప్రమత్సానిదీ, ప్రజలదీ, సాహితీ సంస్థలదీ.

■ **సుంకిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి**

(మే 28న సురవరం ప్రతాపరెడ్డి జయంతి)

సాధు యుద్ధ ప్రకటన - ద వెజిటేరియన్

డెజ్రాస్మిత్ (అనువాదకురాలు), హాన్‌కాంగ్ (రచయిత)

సాగుతుంది. యియోంగ్-హై రాసినాను తాళో మొక్కగా మారుతున్నారని, కిరణజన్యసంయోగ క్రియ కూడా జరపగలసిన సమ్మతుంది. ఆమె వాస్తవ ప్రపంచానికి దూరమయ్యే క్రహాన్ని కదనం ఎక్కడా జంతుకుండా అనుసరిస్తుంది. కథలో పాత్రల్ని పాఠకునికి పరిచయమైన ప్రపంచానికి చెందినవే. కానీ ఆ పాత్రల కళ్ళలోంచి మాత్రమే పాఠకునికి కనిపిస్తే యియోంగ్-హై సదీమధ్య ఒక ప్రశ్నార్థకంగా నిలబడి ఉంటుంది.

ఈ అభూత కల్పనలాంటి కథను రచయిత మిలిమీరిన

"Great things are done when men and mountains meet."

— William Blake

ఒకానొక మంచుపులి 2౩వేల అడుగుల ఎత్తున ప్రపంచంలో అత్యున్నత శిఖరాన్ని గోగించటం యాధృచ్ఛికం కానే కాదు

అది కోడిపిల్లల పక్క తల్లికేదీ వెల్లె తురాయి వాల్కన తుపాకర్ దీర మూర్తి అనాది నుంచి అలాగే నిర్గుల శ్రేతాత్మతో తన ఒడిలో సేదదీరి బిడ్డల్ని తనివిగా చూస్తూ మానవ మానసిక అగాధలు చూసి నిట్టూర్చుస్తూ సాగడ మాత అది చొమొలుంగ్—జగన్పాత

కొండల్లో వుట్టిన కొండమనిషి కొండనిక్కటం సహజమే కావచ్చు కాని ఆ తూర్పు మనిషి (పెర్షా) కనిగా శత్రువుతో తలపడలేదు తల్లి ఒడినెక్కే బిడ్డగా తలచాడు నిర్భీవ పాపాణమనుకొనే దానిలో చేతనసీ సహృదయాన్నీ దర్శించాడు కాలానిన మంచు కురుళ్ళు కదిలిపోయే పట్టున పెనుపలి ఎలుగుబండి అంగాంగాలు కొరికేసీ తావున

తుచే చొమొలుంగ్గా!

క్షణం క్షణం చెవి పక్కన మృత్యువు హోరు వినిపించే చోట న్నవ్వ హిమాలయత్వని కనుగొన్నాడు నిట్టనిలుపు చరియలపై నిరాలంబంగా తాడుతో వేలాడుతూ ఊనిక కోసం ఒక్కొక్క మంచు గొడ్డల్ వేటు వేస్తూ సాహసానికి అగలైన నిర్గువలం చెప్పాడు పర్వతాన్ని అడిలోహించే పనిలో తనను ఉన్నతీకరించుకొన్నాడు ప్రతి మానవుడినీ మహాస్పృతుడిని తేవాడు తేపాల బాబులు, భారత పుత్రుడు తేన్సింగ్ నార్గో ఏ ప్రమాదాల్ని పరిహసించాడు ఆ మహా సాహసికుడు? ఏ మంచుమనిషి యెలి కొలి గుర్చులు చూశాడు? అత్యున్నత ఆకాశ యవనిక వారి వే చెరిగిపోగి చిత్తాలు గీశాడు? కూతురిచ్చిన ఏ పెన్సిల్ ముక్కుని పర్వత తేలిగిగా అక్కడుంచాడు? అంథా మిట్టెలి పాతడైన నిత్య యోవన చరిత్ర

మనుషులు చెప్పలేనివి పర్వతం చెబుతుంది అక్కడ మనిషి మనిషవుతాడు

తనను తాను అదిగమిస్తాడు అడుగుడుగు చెక్కి ఎక్కోక్కో అల్పత్యాలు ఆరాటాలు తగలాటాలు కరిగిజారి స్పృహ శీతల ప్రశాంతి ఏడో ఆవరిస్తుంది బతుకు లోతు, మృత్యు మర్కం తెలియల్సిన ప్రతివాదూ ఒక కొండనెక్కాల్సిందే మనిషీ పర్వతం కలవాలి

మోజెన్‌లా. జోనెన్‌లా, మహమ్మదీలా, అన్నమయ్యలా— మనిషీ పర్వతం కలిసిన